

REDACȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂȚATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Nr. 2215/1909.

Ioan

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Orăzii-Mari, Ienopolei și al Hălmeagului, precum și al părților adnexate din Banatul-Timișan.

Iubitului cler și popor și iubiților deputați ai Sinodului nostru eparhial: dar și îndurare dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierescă!

Cu provocare la §§-ii 89 și 90 din Statutul-Organic, convocăm Sinodul nostru eparhial ordinar al diecezei Aradului la biserica Noastră catedrală de aici pe **Dumineca Tomii, adecă pe 5/18 Aprilie a. c.**, oarele 9 dimineața, în care zi, după săvârșirea serviciului divin, va urmă deschiderea Sinodului în sala mare a Seminarului diecezan.

Ceeace se aduce la cunoștința tuturor P. T. D. deputați spre știre și orientare.

Arad, la 20 Martie (2 Aprilie) 1909.

Al tuturor de binevoitor

Ioan I. Papp m. p.,

Episcop.

Notă. Îndatorați prin concluzul Nr. 44 al Sinodului eparhial din 1901, aducem la cunoștința Domnilor deputați sinodali, că nici un concediu nu se acordă fără de cuvenita motivare și dovadă a cererii de concediu, urmând a se procede în caz contrar întru toate conform ultimelor dispozițiuni din §. 59 al Regulamentului afacerilor interne.

Nr. 2027/1909.

Ioan

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Orăzii-Mari, Ienopolei și al Hălmeagului, precum și al părților adnexate din Banatul-Timișan.

Iubitului cler și tuturor credincioșilor din eparhia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Tatăl, și Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierescă!

„Ceriurile cu cuviință să se veselească și pământul să se bucure: și să prăznuiască lumea cea văzută toată și cea nevăzută, că a înviat Hristos veselia cea vecinică“.
Cântare din canonul Praznicului.

Iubiților creștini și fii sufletești!

Prealuminata înviere a Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, a cărei pomenire o prăznuim astăzi, a fost în toate timpurile sărbătoarea, pe care bătrânii, ca și tinerii, cărturarii ca și necărturarii, cei învățați ca și cei neînvățați, partea bărbătească ca și cea femeiască, săracii ca și bogații, bolnavii ca cei sănătoși o au așteptat și o așteaptă cu mare dor și sete, și pe carea o au prăznuit și o prăznuesc și în ziua de astăzi cu multă mângăere și veselie sufletească.

Dar tocmai, că a fost și este mare și astăzi bucuria și mângăerea acestei sărbători, creștinul cu frica lui Dumnezeu nu poate să nu-și dea samă de însemnătatea zilei și astfel de izvorul acestei bucurii și veselii, care să reoglindează și în fețele acelora, cari pentru deosebite pricini nu au putut veni la sfânta biserică, în tocmai precum se reoglindează în fețele voastre, și care bucurie străbate pe nesimțite în coliba săracului, ca și în curtea bogatului și înveselește inimile tuturor, întocmai precum soarele de pe ceriu, înălțându-se preste dealurile și munții cei înalți, străbate cu razele sale nu numai preste văi și câmpii, ci și prin ușile ferecate ale temnițelor

și prin vizuinele și crepăturile pământului, luminând pretutindenea și înveselind toată natura.

Vrând însă să aflăm izvorul acestei bucurii, dacă am răsfoi toate cărțile, câte s'au scris dela facerea lumii până astăzi, și dacă am întrebă pe toți filozofii pământului, nu am putea afla alt răspuns, decât acela, că bucuria zilei își are izvorul în însăși *prealuminata înviere a Domnului* care a fost, este și va rămânea pentru toate veacurile cea mai mare biruință dintre toate biruințele, câte a văzut lumea și de câte pomeneste istoria că a câștigat vre-o împărăție, ori putere asupra altei împărății ori puteri din lume.

Cât de mare este această biruință, poate înțelege tot creștinul adevărat, dacă-și va da samă, că de când preabunul Dumnezeu, întru înțelepciunea sa cea negrăită și întru puterea sa cea necuprinsă de mintea omenească, a despărțit între lumină și întunerec; de când adevărat a numit lumina ziua și întunerec de noapte, între aceste două puteri adevărate: între *întunerec și lumină* s'a născut o vrășmășie, care s'a continuat în tot cursul veacurilor până la ziua prealuminată învieri. Și a fost lungă și strașnică această vrășmășie, pentru că *întunerecul*, împintenat de păcatul adus în lume prin neascultarea strămoșilor Adam și Eva și sprijinit de ura, pizma și răzburarea izvorită din acest păcat, a pornit războiul de nimicire în *contra luminii* ca astfel el, — *întunerecul* cu fiii săi, să ajungă în stăpânirea lumii întregi.

Omul adevărat, — dat pe povârniș și căzut în *întunerecul* păcatului — precum n'a cinstit pe Dumnezeu, nici legea și poruncile lui; precum n'a ascultat de Moise și de proroci, tot astfel n'a ascultat nici învățăturile, povețele și îndreptările date poporului de Mântuitorul nostru Isus Hristos, în timpul petrecerii sale pe pământ; din contră: pentru acele sfinte învățături a fost dat în judecată de însuși neamul său; a fost hulit și batjocorit, osândit și răstignit cu moarte pe cruce, crezând cărturarii și farizeii veacului aceluia, că prin hula și minciuna adusă contra fiului lui Dumnezeu, și prin judecata și răstignirea, prin moartea și îngroparea Lui, se va nimici viața și va stăpâni moartea, că se va întuneca lumina și va stăpâni întunerecul, și astfel se va șterge de pe pământ adevărul și dreptatea și va stăpâni hula și minciuna dorită de ei.

Precum însă în toate veacurile s'a adevărat, că dreptatea lui Dumnezeu este și rămâne dreptate în veac și cuvântul Lui adevărul, tot astfel s'a convins lumea despre acest adevăr și la judecata și osândirea Mântuitorului Hristos, pentru că deși L'au osândit și judecat ca pe un om, și L'au îngropat ca pe un mort, totuși a treia zi a înviat ca un Dumnezeu, călcând cu moartea sa moartea a dat înviere și viață și celor din mormânturi,

— prin ce a ridicat *lumina și viața, adevărul și dreptatea* în stăpânirea ce i-se cuvine, și prin aceasta îndeplinindu-și Mântuitorul Hristos lucrarea cea mare a răscumpărării neamului omenească din blăstămul legii și-a înșefinit și chemarea, pentru care a fost trimis din ceriu pe pământ, și pentru care deosebită îndurare față cu neamul omenească, biserica noastră îl și preamărește cu cântarea: »Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blăstămul legii cu scump sângele tău, pe cruce fiind pironit și cu sulifa împuns, nemurire ai izvorât neamului omenească, Mântuitorul nostru, mărire fie!«

Iubiților creștini și fii sufletești!

Adunați la prăznuire în acest lăcaș al mării lui Dumnezeu și cugetând la cântarea pusă în fruntea acestei pastorale, ca »Ceriurile cu *cuviință să se veselească, și pământul să se bucure și să prăznuiască lumea cea văzută toată și cea nevăzută,*« — dându-ne samă de glasul sfintei biserici, care ne zice: »Răsărit-a primăvara, *veniți să ne desfătăm, strălucit-a învierea lui Hristos, veniți să ne veselim,*«; urmează de sine, că omul are nu numai dreptul, dar este și chemat fiecare de a-și lua partea sa din bucuria zilei, adevărată din *nădejdea* vieții și învierii, care nădejde se înnoește în sufletul omului la prăznuirea prealuminată învieri, întocmai precum se înnoește natura la ivirea doritului soare de primăvară.

Preved și cunosc, că bucuria acestei sfinte sărbători nu va fi deopotrivă la bogat și la sărac, la bărbați și la femei, la bătrâni ca și la tineri, pentru că nici stăpânul n'a împărțit deopotrivă slugilor sale talanții; dar un adevăr este mai presus de toate, că nimenea nu este împedecat de a-și lua partea cuvenită din acest dar al *nădejdei* binelui și al fericirii; din contră, el este dat și se dă fieștecăruia în măsura credinței și a dragostei sale, adevărată în măsura împlinirii datorințelor sale către Dumnezeu, către sine însuși și către deaproapele.

Cât de necesar este acest dar, o va înțelege tot creștinul, dacă își va da samă, că precum nici o ființă de pe pământ nu poate trăi fără căldură și lumină, fără apă și aer, tot asemenea nu se poate închipui nici viața creștinească fără nădejde în Dumnezeu și în ajutorul darului său. Insaș credința și dragostea creștinească, fără darul nădejdei, ar fi ca un arbore, sau un pom lipsit de coroană și astfel și de frunze și flori. Tocmai de aceea, ori cât de mari ar fi certările de sus și ispitele de jos, să nu pierdem nădejdea în Dumnezeu pentru că »prin nădejde ne-am mântuit«, ci să nădăjduim, că precum zilele de suspin și durere ale patimilor Domnului s'au schimbat în zile de veselie ale prealuminată Lui învieri, tot astfel cu voia lui Dumnezeu și cu conlucrarea noastră

se pot schimba în zile senine și zilele noastre îngrijorate de acum, pentru că după nor vine seninul.

După ce însă se știe și aceea, că nădejdea binelui și a fericirii o poate avea numai acela, care are fapte izvorâte din adevărata credință în Dumnezeu și în ajutorul darului său, — urmează de sine, că omul, care vrea să aibă parte de acest dar în măsura trebuințelor vieții creștinești, trebuie să păzască legile, pentru că după zisa lui Solomon: „Păzirea legilor este temelul nevinovăției și nevinovăția apropie pe om de Dumnezeu”. Ca cineva dar să aibă **nădejdea vieții**, trebuie să împlinească poruncile lui Dumnezeu și ale sfintei biserici din adevărata credință, pentru că după zisa aceluiasi înțelept: *»Nădejdea celui necredincios este ca pravul ce-l spulbără vântul, ca bruma și spuma, care se gonește de vifor, și ca fumul care se împrăstie de vânt«*.

Dându-ne acum samă și de aceea, că precum din inimă ies cugetele, rele tot din inimă iese și bucuria, — urmează de sine, că dacă și puternicul împărat David s'a rugat lui Dumnezeu zicând: *»Inimă curată zidește întru mine Dumnezeu și duh drept înnoește întru cele din lăuntru ale mele«*, și creștinul trebuie să-și ceară inimă curată — cu atât mai vărtos, cu cât după învățătura acelui înțelept *»Inima veselă face viața înfloritoare, precând omului trist i-se usucă oasele«*, ceea ce atâtă înseamnă, că veselie și nădejde bună poate avea numai omul cu inimă curată.

Ca să puteți, precum vă și doresc, să aveți parte de darurile inimei curate, nu vă pot recomanda mai cu căldură, decât să cercetați mai cu deadinsul sfânta biserică în Dumineci și sărbători, — pentru că ele nu sunt numai zile de odihnă și recreare de munca zilnică, ci sunt adevărate zile de luminare și învățatură, de mângăere și de întărire sufletească. Duminecele și sărbătorile sunt **soarele** vieții sufletului omenesc, căci precum soarele de pe ceriu luminează și încălzește pământul, înveselește și face roditoare natura, tot astfel slujbele din Dumineci și sărbători au puterea de a deștepta și a întări în om credința în Dumnezeu; a-i curăți inima de întinăriciunile vieții; a-i deschide **ușile nădejdei** și astfel a-l face destoinic la luptă bărbătească contra valurilor și ispitelor vieții.

Din sfintele slujbe ale Duminecilor și sărbătorilor de peste an, creștinul cu frica lui Dumnezeu are prilejul de a cunoaște nu numai viața și învățăturile Mântuitorului Hristos, ci și învățăturile prorocilor, apostolilor și a mucenicilor, ale ierarhilor și sfinților părinți, cari prin credință și prin patimile lor s'au făcut nouă pildă de viață, de credință și răbdare creștinească.

În Dumineci și sărbători are creștinul prilejul cel mai bun de a să uită în oglinda vieții

sale și de a-și cunoaște micimea și neputința sa în asemănare cu mărimea și atotputernicia lui Dumnezeu; și dându-și samă, că nimică nu are ce n'ar fi primit dela Dumnezeu, are prilejul de a-și da samă și de datorința către Dumnezeu, către sine însuși și către de aproapele, ca astfel să corespundă scopului pentru care este zidit.

Când vă îndemn să cercetați sfânta biserică, o fac deosebi și pentru aceea, pentru că biserică ne-a fost scutul în trecut, ea este tăria noastră acum, și tot numai prin ea avem nădejdea de susținere și întărire și în viitor. **Ea** este ușa, prin care intrăm în lumea creștină; ea ne conduce, ca o maică bună în călătoria de pe pământ, și tot ea este ușa, prin care eșim din valurile ispitelor, ce o numim viață.

Când vă îndemn să cercetați sfânta biserică, vă îndemn totodată să sprijiniți și școala cu toată căldura inimii voastre, ca astfel prin școala de sub scutul bisericii să putem spori în cultură și avere, și prin aceasta să ne putem apropia în vază și bunăstare de celelalte neamuri, cari au înțeles mai înainte rostul timpului, că **puterea unui popor** stă în cultura și bunăstarea lui materială, în tocmai ea și în religiositatea și moralitatea lui.

Pe lângă acestea vă mai sfătuiesc: să iubiți pacea, ca să aveți parte de darul ei; fiți trezi la întreprinderi, sărguincioși în lucrurile și cruțatori la câștigurile voastre. Din câștigul zilelor de lucru să pună fiecare la o parte câte ceva pentru zilele cu ploaie și pentru zilele de sărbători; din câștigul de vară, să pună fiecare de o parte pentru zilele grele de iarnă, pentru că tot mai tare crește numărul acelor, cari vara cântă ca greuerul și iarna merg la furnică după împrumut. Feriți-vă de a vă băga în datorii fără lipsă de tot mare, pentru că uitându-vă în jurul vostru veți afla adevărul cuvintelor înțeleptului Solomon: că *»Celce își zidește casa cu bani străini, asemenea este celui ce își adună petri de mormânt«*; și acest adevăr se potrivește și pentru toți aceia, cari duc viață nepotrivită stării și câștigului lor, cari fac ospete și pomene, cari umblă la petreceri și se împodobesc pe sine, casa și familia — cu bani luați pe cămătă ori în prețul rodului abia răsărit.

După toate aceste, închinându-ne sfintelor patimi și măbind prealuminata înviere a Domnului nostru Isus Hristos, rog pe Dumnezeu vistierul bunătăților: ca sfaturilor mele părintești, să le facă loc în cugetele și inimile voastre; să primească sfintele rugăciuni ce s'au făcut, și să ferească iubita noastră patrie de războiu și de venirea altor neamuri; să ierte și odihnească pe iubiții vostri, mutați din aceasta lume și să întoarcă cu sănătate pe cei plecați dela casele și familiile lor; să îndrepte pe cei rătăciți; să vindece

pe pre cei bolnavi; să întărească pe cei neputincioși și să mângâie pe cei întristați, iar pe voi pe toți să vă binecuvinte cu toate darurile trebuincioase vieții creștinești, ca astfel cu pace și deplină mângâiere să petreceți acest praznic, acum și la mai mulți ani, tot cu mai multă bucurie și veselie creștinească. Amin.

Arad, la sfintele sărbători ale Învierii Domnului, din anul 1909.

Al vostru tuturor

de binevoitor:

Ioan I. Papp,
Episcop.

Vorbirea

Preasfințitului Episcop al Aradului Ioan I. Papp, ținută în casa magnaților la 19 Martie (1 Aprilie) a. c., cu ocaziunea pertractării proiectului novelar despre întregirea dotației preoțești.

Exzellența Voastră D-le Preșident!

Ilustră casă a magnaților!

Este conzecința unor împrejurări absolut independente de voința mea, că dintre membrii episcopatului bisericii gr. orientale române din Ungaria și Transilvania, numai eu singur pot lua parte la ședința aceasta și astfel mie-mi revine și datorința, ca reprezentând interesele preoțimei bisericii mele, să dau expresiune vederilor episcopatului nostru față de proiectul novelar dela ordinea zilei. În deplina cunoștință a chemării și datorinței, ce-mi impune aceasta situație nu tocmai ușoară, cu permisiunea Ex. Tale D-le preșident și cu a Ilustrilor Domni magnați, îmi și iau voia a expune pe scurt modestele mele vederi asupra proiectului de modificare a artic. de lege XIV din 1898, despre întregirea dotației preoțești.

Când o fac aceasta, trebuie să accentuez, că episcopatul bisericii noastre a salutat cu bucurie și încredință la timpul său, că guvernul iubitei noastre patrii se ocupă cu ideea de modificare a art. de lege susamintit, și s'a bucurat înainte de toate pentru principiul egalității și echității, în numele și interesul cărui s'a conceput ideea de modificare, că adică preoții tuturor bisericilor și confesiunilor recepte și recunoscute de lege, să fie considerați deopotrivă, și precum deopotrivă sunt chemați a propaga credința și a îngriji de religiozitatea și moralitatea cetățenilor, de a binevesti cu cuvântul și cu fapta credința către Tron și patrie, iubirea de aproapele și toleranța religioasă, și precum prin promovarea moralei și a legalității în biserică și stat sunt deopotrivă chemați a întări baza de existență a statului, tot deopotrivă să se împărtășească și de beneficiul ajutorului dela stat.

Episcopatul bisericii noastre s'a bucurat de susținerea ideii de modificare și de aceea, pentru că nutrește speranța, că serviciile preoțimei peste tot, deci și serviciile preoțimei noastre, prestate statului cu credință și cu rezultat, vor fi mai bine apreciate prin modificarea contemplată, și în vederea art. de lege XX. din 1848 i-să va asigura și preoțimei noastre o dota-

țiune mai corespunzătoare poziției sale sociale, exigențelor timpului și grelei sale misiuni pastorale, încerciate cu mare răspundere și nu arareori cu zdruncinarea sănătății și cu pericolul vieții.

Precând înse recunosc cu mulțămintă, că în proiectul de sub întrebare, văd întrupată ideea egalității, că preoții tuturor bisericilor și confesiunilor să se împărtășească în aceeași măsură de beneficiul întregirii dotației sale dela stat, pe atunci nu pot retăcea gravaminele ce le avem față cu unele dispozițiuni ale proiectului de sub întrebare.

Primul nostru gravamen este și acum tot acela, care episcopatul bisericii noastre constrâns a fost să-l accentueze și cu alte ocazii, că adică proiectele, cari ating foarte de aproape interesele bisericii noastre, nu numai că se elaborează fără consultarea și ascultarea episcopatului nostru, ca reprezentant legal și factor chemat a apăra interesele bisericii noastre, dar la elaborarea unor atari proiecte să și nesocotesc cu totul unele instituțiuni ale bisericii noastre, de unde provine, că atari proiecte ne inspiră totdeauna cele mai serioase îngrijiri nu numai prin textul și dispozițiunile lor, ci și prin faptul constatat și în trecutul nu tocmai îndepărtat, că în proiectele deja prezentate, guvernele nu sunt dispuse a primi schimbări și întregiri, pe când, dacă ni-s'ar cere părerea mai înainte de stabilirea definitivă a textului și înainte de prezentarea unor atari proiecte, așa cred, că episcopatului nostru iar succede a convinge totdeauna pe Dnii Miniștri despre legalitatea și îndreptățirea dorințelor noastre; îi-ar succede astfel a ajunge, ca la redactarea unor atari proiecte să se ia în considerare și organizația bisericii noastre recunoscută în stat, și astfel trebuințele ei să se și reguleze în cadrul organizației și a regulamentelor ei, pentru că la din contră să întâmplă, ca și în cazul de față, că unele instituțiuni ale bisericii noastre să nesocotesc cu totul, pe când trebuințele altor confesiuni să regulează corăspunzător așezămintelor bisericii lor.

Spre ilustrarea acestui gravamen al nostru îmi iau voie a mă provoca la faptul, că biserica noastră, pe lângă parohi și capelani are și instituțiunea de protopresbiteri, și protopresbiterii, ca organe executive sunt acei factori indispensabili ai ei, fără de cari autoritățile noastre superioare bisericești nu numai nu ar putea exercita controla și disciplina față de clerul și poporul subordonat, dar nu ar putea executa nici ordinațiunile primite dela înaltul guvern. Cu toate deci, că de după chemarea și poziția ce ocupă în organismul bisericii, protopresbiterii noștri au făcut și fac servicii statului, întocmai precum au făcut și fac bisericii, și cu toate că legile politice bisericești, — din cari au emanat art. de lege XIV. din 1898 — tocmai așa a scurtat pe protopresbiteri în venitele lor legali, precum a scurtat preoțimea în genere, — totuși despre întregirea dotației protopoești nu se face pomenire nici în proiectul novelar dela ordinea zilei, precum nu s'a făcut pomenire nici la votarea art. XIV. din 1898.

Precând sperez, că de acest postulat, întocmai ca și de retribuirea mai corespunzătoare a preoțimei se va ținea cont la regularea definitivă a dotației preoțești din visteria statului, pe atunci nu pot retăcea, că pentru noi e gravaminoasă dispozițiunea din proiect referitoare la capelani. Și este gravaminoasă de aceea, pentru că de după proiectul dela ordinea zilei, dotația capelanilor noștri se regulează după organizația bisericii rom.-cat., pe când este lucru cunoscut, că în biserica noastră, capelanii sunt oameni cu familie, cari au casa și masa lor independentă de parohi.

Este gravaminoasă pentru biserică noastră și dispozițiunea din alineatul 3 a §-lui 3 din acest proiect novelar, pentrucă a apriori face biserică noastră imposibilă de a avea preoți cu cvalificațiune mai superioară, ceea ce este nu numai contra intereselor bisericii, dar și contra intereselor bine pricepute ale statului, pentrucă e lucru de notorietate publică, că tocmai în comunele muntoase și mai sărace, în comunele cu populațiune mai mică de 800 suflete, cari câte 5-7 formează câte un notariat, — este mai ardentă lipsă de preoți și conducători cu cvalificațiune mai superioară, cari să implinească nu numai funcțiunile pastorale, dar cari, de după cvalificațiunea lor mai înaltă, să fie în stare a imbină interesele bisericii cu ale statului și ale statului cu ale bisericii.

Ingrijiri serioase au desteptat în noi și aceea dispozițiune a ac. stui §. 3, prin care pune în aplicare legea din 1840. Prin legile posterioare, aceasta lege deși nu în formă, dar în esență s'au abrogat.

Prin dispozițiunile legilor posterioare, dispozițiunile contradictorii a legilor anterioare au să se privească, în mod firesc, de scoase din valoare.

Ca însă prin legi anterioare să se abroage dispozițiunile contradictorii a legilor posterioare, aceasta nu să poate admite și nu să poate dispune în lege — nici măcar în mod intermediar, — fără cea mai mare violare a constituției.

De altcum punerea în aplicare în acest fel a dispozițiunei §-lui 8 din art. VI. din 1840, poate fi izvorul multor neplăceri și neîndreptățiri, pentrucă de o parte nu este satorită măsura cunoștinței limbei magiare, de altă parte nu este indicat nici modul de esaminare nici organul, ori forul chemat să judece dacă respectivul preot are ori nu cunoștințele așteptate din limba magiară.

Cu privire la procedura disciplinară contra preoților, sunt și eu de părerea acelora, cari susțin, că de judecarea asupra delictelor de natură disciplinară este eschiziv și în definitiv dreptul forurilor bisericești, pentrucă numai astfel se poate garantă bisericii recruta autoritate față cu preoțimea; dar ca de judecarea faptelor contrarii statului să se concreadă fie forului bisericesc, fie guvernului ori organelor lui, ar fi după părerea mea nu numai necorect dar și neconșt. Acelea sunt de a se aviză la eschiziva competență a judecătorilor de stat, rămânând atât bisericii cât și guvernului dreptul, ca pe bază sentinței judecătorești rădicate la valoare, să introducă disciplină contra acelui praot, pe care judecătoria criminală l-a declarat vinovat în delicta contrarii statului.

De altcum pentru terminarea unui proces disciplinar naintea forului bisericesc, se recere un termen de cel puțin șase luni, deci termenul de patru luni contemplant în acest proiect, este prea scurt.

Sum nevoit se excepționez și aceea dispozițiune a §-ului 5, prin care față cu preoții ce beneficiază de ajutorul întregirii de stat, se intenționează aplicarea dispozițiunei §-ului 9 din art. de lege XIV din 1898 și atunci, dacă n'au implinit datorințe impuse prin ordinațiuni ministerial-legale.

Aceasta dispoziție este de prisos, pentrucă dacă ordinațiunea este legală, atunci trebuie să-și aibă bază în careva lege pozitivă, la carea să se provoace — preșum în cazul de față se face provocarea la dispozițiunea de sub litera c) a alineatului prim din §. 22. art. de lege XXVII din 1907.

Aceasta nu o accentuez din vre-o temere, că așemenea ordinațiuni ar putea fi periculoase pentru preoțimea bisericii mele, — pentrucă, patriotizmul

acestei preoțimi nici când n'a putut fi trăs la îndoială și pentrucă și altcum, delicta contrarii statului și biserică noastră le-ar pedepsi cu cea mai aspră vigoare; dar excepționez această dispozițiune, pentrucă o țin de foarte neliniștitoare prin aceea, că fiecare guvern își va conșideră de legale ordinațiunile sale, prin ce între biserică și stat se pot ivi mari diferențe de vederi, ceea ce nu este de dorit nici în interesul bisericii nici în al statului.

Pe baza tuturor acestora, sum nevoit a declară, că proiectul dela ordinea zilei nu-l primesc.

Metodul fonomimic

de

Gh. B. Boeriu și Gh. Codrea.

Urmare și fine.

Când elevii cetesc cu destulă ușurință cuvintele și silabele de câte două sunete, atât cu gesturi mimice și litere mobile, cât și de pe tabelele de cetit, deprindem apoi *cetirea cuvintelor de trei sunete cu vocala la mijloc* și apoi *cu vocala la început*, tot în felul arătat mai sus. Atât la încopciarea sunetelor cu ajutorul literilor mobile, cât și la cetirea cuvintelor de pe tabele, elevii pronunță sunetele însoțite totdeauna și de gesturile mimice corespunzătoare.

Aici, la împreunarea sunetelor apare mai bine rolul deosebit de important ce-l are mimica la învățarea cetitului. Pe baza înrudirii interne, ori nexului cauzal, ce există între mimică, sunet și litera corespunzătoare, se stabilește între ele o atfel de asociație logică, în urma căreia una ajută împrumutat reproducerea repede și sigură a celeilalte, iar ușurința și iuțala cu care se îndeplinește reproducerea repede și sigură a celeilalte, iar ușurința și iuțala cu care se îndeplinește reproducerea acelora, face din tortura la care eră supus până acum elevul, când ajungea la încopciarea sunetelor, — numai o jucărie. Pentru intuiția sunetului ni-se îmbe aici un mijloc așa de excelent, că nici nu trebuie să pronunțăm sunetele ce avem să-le împreunăm, ci făcând numai ceva mai repede gesturile mimice corespunzătoare, sunetele se înșiră și să leagă — așa zicând — sub ochii noștri. Pronunțarea legată a sunetelor câștigă în felul acesta un sprijin așa de natural și de intensiv, de care metodele de până acum nici nu visaseră vreodată.

Legătura logică dintre mimică, sunet și litera tipărită constituie esența și punctul de forță la ușurarea învățării cetitului. Dacă această legătură nu e la toate sunetele pe o formă de succésă, trebuie să ținem seamă de împrejurarea, că acest metod e încă în dezvoltare și elevul nici așa nu se împiedecă. Ne folosim și aici de concursul ce ni-l oferă fantazia atât de vie a elevului. În jocul său copilul se pune călare pe băț și crede că bățul e cal; personifică o bucată de lemn fără viață și fără nici o formă, o îmbracă ca păpușe, vorbește cu ea și ajutat de fantazia sa atât de vie, îi vede mâinile, picioarele, ochii, gura, ba i-se pare că-o aude chiar și vorbind. Tot astfel personifică elevul în fantazia sa pusă în activitate cu ajutorul poveștilor și a gesturilor mimice și semnele tipărite ale sunetelor, literile. Acensta e quintesența metodului de față.

Tot în timpul acesta, până când elevii au ajuns la oarecare dibăcie în încopciarea sunetelor, facem totdeauna și deprinderi fonetice de analiză, cari sunt de lipsă ca deprinderi pregătitoare pentru scrierea

cuvintelor. Gesturile mimice și aici ne fac cel mai prețios serviciu.

2. *Scrierea.* În același timp și paralel cu appercepția sunetelor și intuiția literilor tipărite și cu deprinderile de cetire, dar cu totul independent de ele, facem deprinderile pregătitoare la scriere. Materialul acestor deprinderi cum și procedura după cari se fac, e aproape aceiași, ca și la metoda scriptologică și aceasta e singura parte bună a metodelor de până acum. Desemnarea punctelor și a diferitelor linii, desemnarea literilor tipărite în șirul în care le învață, apoi scrierea părților constitutive de litere și chiar și copierea unor litere scrise, în forma lor completă — se înțelege, fără de a-le numi, — ne dau materialul pregătit de ajuns pentru oarele de scris.

Când elevii cunosc deja aproape toate sunetele și literile mici tipărite și ac stea le pot lega cu ușurință în cuvinte de una și două silabe, de câte două sunete, — cam după 4—5 săptămâni, — trecem la scrierea literilor mici. Intuiția și appercepția literilor mici scrise o facem aducându-le în asemănare cu cele tipărite și derivând forma scrisă din cea tipărită, mai adaugând ori mai ștergând unele linii ale literii, după trebuință. Șirul, în care urmează literile mici scrise, e aproape același, în care am făcut appercepția sunetelor și a literilor tipărite, numai cât aici trebuie să ținem seama de ușurința ori greutatea împreună cu scrierea acelor și până când ajungem la scrierea corectă a literilor singuratică, ne folosim și de scrierea în tact, după comandă.

Când elevii au învățat a scrie și literile mici și și-au câștigat oarecare deprindere și în cetirea literilor scrise, — aproximativ în săptămâna a opta, ori a noua, — începem a ceti și a scrie din Abcdarul întocmit anume după acest metod și de aci încolo, începând dela prima pagină a Abcdarului, scrisul merge paralel și mână în mână cu cetitul. Astfel metoda fonomimică nu ajunge nici-cât de puțin în contradicție cu principiul fundamental al învățării scris-cetitului, căci începând cu luarea în folosință a Abcdarului și acest metod e scris-cetit și încă în senzul cel mai strict al cuvântului scris-cetit, pentru că ceea ce elevul scrie, aceea în adevăr știe cum să o și cetească.

La început, — de regulă până cam la Crăciun, — elevii însoțesc cu gesturi mimice și cetirea din Abcdar, până atunci, până când puterile lor intelectuale au ajuns la acel grad de dezvoltare, încât încercarea sunetelor o îndeplinesc cu destulă ușurință și așa de repede, că gesturile mimice devin superflue și atunci ele dispar pe neobservate.

De gesturile mimice se folosește elevul cu totul inconștient la cetire și tot inconștient le și părăsește atunci, când nu mai simte trebuință de sprijinul și ajutorul lor. E un fapt constatat deja prin experiență, că cei slabi au trebuință de mai mult ajutor și tot astfel și elevii mai debili se folosesc mai mult timp și în măsură mai mare de mimică și la cetitul din Abcdar; ei îi simt trebuința timp mai îndelungat și tot ei o părăsesc mai pe urmă.

Mimica e termometrul cel mai sigur și mai precis, pentru a măsura gradul de ușurință și promptitudine, la care a ajuns elevul în cetire.

Aceasta e în liniamente generale procedura ce o urmează metoda fonomimică la învățarea cetitului și a scrisului. Cu ajutorul acestui metod copilul învață în timp relativ mai scurt și cu cea mai mare ușurință și plăcere, — așa zicând numai jucându-se, — măiestria destul de grea a cetitului și a scrisului. Procedura metodei fonomimice e atât de firească, încât

cu ajutorul ei chiar și copiii cu o inteligență mai debila încă învață a ceti și în cazul cel mai rău, numai un procent de tot minimal rămâne fără cunoștințe îndestulătoare din acest obiect de învățământ.

Exercițiile fonomimice sunt un fel de gimnastică ușoară și plăcută, care în urma instinctului de imitare și a plăcerii, ce o găsește copilul în joc, îl atrage și pe el să ia parte împreună cu ceilalți elevi la acest joc fonomimic. Meritul principal și valoarea pedagogică nediscutabilă a acestor exerciții fonomimice stă în aceea, că ele nu pun în activitate exclusiv numai intelectual, ci ocupă deodată și în toate direcțiunile, facultățile, senzurile și nervii motori ai elevului și pentru aceea atențiunea lor nu lăncezește și munca aceasta nu numai că nu-i obosește și nu-i plictitește, ci le procură o adevărată plăcere și desfătare.

Aici zace meritul incontestabil și valoarea de netăgăduit a metodei fonomimice, a cărui procedură se știe atât de bine acomoda firei și lumii psihice a copilului la etatea, când pentru întâia oară trece pragul școlăii, încât elevul face așa de neted și neforțat, — chiar pe neobservate, — trecerea dela viața de acasă petrecută numai în jocuri și libertate nețărâmură, la viața de disciplină din școală.

Și tot aceasta procedură metodică face din totura istovitoare de spirit, la care era supus atât elevul cât și învățătorul din cauza metodelor greoaie și nefirești, — numai o jucărie. Elevii nici nu visează, jucându-se de-a fonomimica, ei învață a ceti și a scrie și astfel nu-și vor perde deja dela început voința de școală și dorul de a ști toate, dor, ce se manifestă atât de puternic la copiii înainte de anii școlăii, dar care scade atât de repede după ce copiii încep cu munca grea a cetitului, scrisului și socotitului, lucruri de care se plâng chiar și pedagogii din Germania (vezi Arthur Schulz, Blätter für deutsche Erziehung, 1907).

† Alexandru Mocsonyi de Foen.

Cine dintre noi nu ar cunoaște acest nume? Si cine nu va regreta, că pământul și-a reclamat partea sa și din ființa acestui bărbat, care a fost o podoabă aleasă a bisericii și a neamului?

Martor și împreună lucrător al vremilor de redeșteptare pentru noi și de organizare bisericească, — înmormântarea încă i-a fost o dovadă despre dragostea, pe care și-o câștigase în fața obștei românești, și deosebit ca un râvnit pentru biserică.

Prohodul i-s'a făcut în capela mausoleu familiar din Foen, prin P. S. Sa D-l Episcop Ioan I. Papp, asistat de arhimandritii Filă Musta și Augustin Hamsea, protopopul tractului Ioan Pinciu, parohul local Nicolae Popa și conul Dr. Gh. Ciuhandu. Iar cântările rituale strană au fost executate de protopopii Dr. Tra Puticiu și Ioan Pepa, precum și de corul de Lugoj.

Afară de membrii familiei, — în jurul tafalcului au luat loc reprezentanții deosebiți lor așezăminte bisericești și culturale românești. Astfel, între cei mulți, cari au putut încăpea în mausoleu, sunt de remarcă mai ales: Ilustr.

Dl. *Dr. Vasile Hossu* episcopul gr. cat. român din Lugoj, protosinc. *Dr. Eusebiu Roșca*, *Dr. Miron Cristea*, *Nic. Ivan*, *Partenie Cosma*, *Liviu Leményi* (din Sibiu); *Dr. Nic. Vecerdea*, *Dr. Iosif Blaga* (din Brașov). — Pe lângă aceștia s'au mai adunat, spre a da ultimele onoruri, — și din alte centre, ca Aradul, Timișoara, Caransebeș etc. mulți fruntași, între ei: PP. CC. LL. protosincellii *Dr. Tr. Badescu*, *Dr. Iuliu Olariu*; *Dr. Fireza* (secretar episc. Lugoj); canonicul *Ioan Boroș*, *Dr. T. Botiș* și alte multe fețe bisericești, și fruntași ca *Em. Ungurean*, *P. Rotariu*, *E. Trăilă*, *Vas. Goldiș*, *Dr. St. Petrovițiu*, și alții mulți.

Iar afară de mauzoleu, mulțime de popor, îmbrăcat sărbătorește, eră dovadă nouă despre dragostea generală ce și-o câștigase ilustrul defunct.

Terminându-se prohodul, părintele arhiman-drit *A. Hamsea* a ținut o cuvântare, în care și mai mult a înălțat în fața celor prezenți, pe cele și altfel eră atât de sus. între noi. A urmat apoi cuvântarea părintelui *Dr. Miron Cristea*, în numele Asociațiunii, iar profesorul *Dr. I. Blaga* a vorbit în numele Societății de teatru; dl. *Dr. V. Branște* și-a luat în numele poporului românesc, rămas bun dela defunctul.

Coșciugul a fost apoi rădicat și așezat în cripta familiară. Înainte de așezare, a fost din nou binecuvântat de P. S. Sa Dl. Episcop, care a exprimat îndureratei familii condolențele, în numele bisericii, ca reprezentant al mitropoliei, cât și în numele său.

Ca pe cine am pierdut prin decedarea regretatului *Alexandru de Mocsonyi*, ne va ști spune mai deslușit istoria. Nouă nu ni-o poate spune aceasta de ajuns jalea proaspătă și nici mulțimea cununelor depuse pe coșciug.

Între cei ce s'au asociat la durerea familiei și-a neamului nostru de dincoaci, a fost și *Majestatea Sa Regele Carol*.

Ilustrul defunct odihnească în pace!

CRONICA

Ornate bisericești. Articolul prim din Nr. 6 al „Bis. și Școalei” a avut în mai multe locuri răsunet. Toate atelierele de țesătorie s'au grăbit, ca să pună la dispoziția publicului haine preoțești așa pe lângă atelierul din Orăștie fruntașa *Școala industrială*, susținută de Reuniunea femeilor române din Sibiu, între alte lucruri frumoase pregătește și odăjdii, aplicând și la acestea numai motive originale românești. Materialul, ce se întrebuințează la pregătirea odăjdiilor, e de calitate cea mai bună. Preoții noștri ar face un lucru de laudă, dacă având trebuință de odăjdii, s'ar adresa cu comanda lor către școala amintită (Sibiu, Strada *Schewis* Nr. 15). Suntem deplin incredințați, că ca odăjdiile pregătite de școala industrială vor fi multămiți, fiind și mai frumoase și mai durabile ca cele confecționate de fabricile străine, cari nu se nită decât la câștig. Reuniunea femeilor române din Sibiu, prin

confecționarea de ornate bisericești nu umblă după câștig; scopul ei este a da ocaziune bisericilor noastre, ca să se provadă cu ornate frumoase și trainice, și a introduce pretutindenea motivele de artă românească. Fără îndoială un scop nobil, care merită toată atențiunea din partea preoțimii noastre de ambele confesiuni. Tot așa și la Azilul *Elena Doamna* din București — cum i-se scrie „*Neamului Românesc*” — există pe lângă alte ateliere și un atelier de confecțiuni pentru vestimintele preoțești și arhiericești, în care cu ocazia sărbătorilor *Învierii Dlui* s'a executat o comandă pentru mai multe rânduri de odăjdii, între cari și pentru mitropolia din *Târgoviște*.

Iubileul de 500 ani a unei universități. În vară anului acesta se va serba jubileul de 500 ani de existență a universității din *Lipsca*. Preparativele se fac de pe acum. De remarcat va fi procesiunea istorică studentească care va reprezenta principalele faze de dezvoltare ale acestui bătrân institut cultural. Comitetul de organizare face apel la toate corporațiile studențești din *Germania* ca să participe la solemnitate.

Fabricarea hârtiei din viță de vie. Lipsa cea mare în hârtie a făcut pe mulți savanți să se ocupe cu chestia aflării unui nou material, care să substituie folosirea lemnului crud de astăzi; s'a făcut încercări cu trestia, cu resturi dela industria de bumbac.

În timpul mai nou un profesor francez cu numele *Chaptal* dela școala de economie din *Montpellier*, urmând „*la nature*” a făcut încercări cu viță de vie. Sub cuvântul, că și aici este lemn, pe care viticultorii nu-l folosesc, a trecut acest material prin deosebite prefaceri chimice; l-a tratat cu acide și alcalii și a scos un produs acomodat pentru hârtie. Descolorarea se poate efeptui prin *chlor*. Producerea și din punct de vedere al prețului e mai ieftină. Dacă se va introduce și în practică va aduce viticultorilor francezi un câștig lateral frumos.

Tot Francezii în frunte!

Cronică bibliografică.

Vatra Școlară revista pedagogică a D-lui *Dr. Petru Șpan* are în n-rul lunii *Aprile* un foarte frumos articol *Școala și formarea caracterului*, în care arată influința binefăcătoare ce o poate avea o mamă asupra creșterii copiilor, indicând totodată și greutățile și rolul școlii în formarea caracterului. *Traian Șuteu* scrie sub titlul „*Metodele de instrucție și dotația învățătorilor din jud. Iași și Vâslui*, după rapoartele lui *Eminescu*”, despre activitatea lui *Eminescu* ca revizor școlar prezentându-ni-l ca pedagog; mai are modele de lecțiuni, din viața școlară și informațiuni.

A apărut și se poate procura dela Autor și dela *Librăria diecezană din Caransebeș* „*Purtarea socoților bisericești pe baza contabilității duble*” de *Dr. Petru Barbu*. Cartea este compusă special pentru preoții, învățătorii și epitropii comunelor noastre bisericești. Cuprinde: I. **Partea teoretică**: Despre purtarea socoților bisericești în genere. Inventarul. Bugetul sau preliminarul. Cont, cartea socoților bisericești și contabilitatea bisericească. Contabilitate asimplă și contabilitatea dublă. Purtarea socoților bisericești: 1. Deschiderea conturilor 2. Purtarea conturilor și 3. Încheerea conturilor. Încheerea socoților la finea anului. Controlul. II. În **Partea practică** se ilustrează cu exemple partea primă purtându-se pe un an socoțile bisericești ale unei comune. prețul 3 corbane.

Concurs.

În urma publicării fără rezultat a concurselor anterioare, prin aceasta pe baza încuviințării Vener. Conz. Nr. 1463/1909, se serie din nou concurs pentru parohia a doua vacantă, de *clasa I* din *Taut*, cu termen de *30 zile* dela prima publicare, admitându-se în lipsa recurenților de cl. I și recurenți cu calificatie de cl. II, pe lângă următoarele emolumente:

1. Jumătate sesie pământ parohial extravilan. 2. Pentru bir 200 cor., în bani gata dela cult. 3. Stolele îndatinate anume: dela botez 80 fileri, molitva 14 fil., festanie 26 fileri, dela cununii 2 cor., dela înmormântări până la 7 ani 2 cor., dela 7—15 ani 4 cor., iar dela 15 ani în sus 6 cor., având preotul pentru aceasta plată a săvârși și slujba esirii sufletului și sfintirea casei, pentru cetirea unui evangelist (stâlp) cu liturgie și sfintirea casei va avea 12 cor., fiecare evanghelie pe drum 4 fil., la pomeni 26 fil., dela alte servicii obvenitende și extrase, după uzul local anterior. 4. Congrua pentru cl. I 1 29 cor., 80 fil., respective 529 cor. 80 fil.

Doritori de a ocupa această parohie sunt poștiți a-și înainta recursele lor ajustate regulamentar la oficiul protoprezviteral în Butyin cu observarea §-lui 20 din Regulamentul pentru parohii, având a să prezenta în s. biserică spre a-și arăta dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Traian I. Magier* protoprezviter.

—□—

2—3

Pe baza rezoluțiunii Venerabilului Consistor eparhial d'to 19 Februarie (4 Maritie) 1909 Nrul 621/1909 prin aceasta se publică de nou concursul pentru îndeplinirea capelaniei temporale sistemizată pe lângă veteranul paroh Constantin Ișănescu din *Săcusigiu* (pprezbiteratul Timișorii) cu termen de *30 de zile* dela prima publicare în organul diecezan.

Beneficiul îl formează jumătate din sesiunea parohială și din trei grădini; jumătate din birul preotesc și din venitele stolare. Dele recurenți se cere calificatie de clasa primă, și în lipsă de recurenți cu aceasta calificatie se vor admite la concurs și reflectanți cu calificatie pentru parohii de clasa a doua. Alesul capelan e îndatorat să catehizeze la școlile confesionale din loc fără altă remunerație. Sarcinile după beneficiul său va avea să le supoarte alesul.

Reflectanții vor avea să se prezente în s. biserică cu observarea §. 20 din Regulamentul pentru parohii spre a-și arăta dexteritatea în rituale, cântare și predică.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în *Săcusigiu*, la 25 Ianuarie 1909.

Comitetul parohial

Cu Consezul pprezb: *Dr. Tr. Putici*.

—□—

2—3

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătoresci din *Bârșa* devenită vacantă prin penzionarea Inv. Ter. Popa, se deschide concurs cu termen de alegere de *30 zile* dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente: 1.) În bani gata 888 cor. 2.) 8 orgii de lemne a 28 cor. = 244 din cari jumătate sunt pentru sala de învățământ. 3.) conferință 20 cor. 4.) scripturistica 10 cor. 5.) dela înmormântări unde va fi poștiți 2 coroane.

Dela recurenți se cere să aibă patru clase medii și a conduce în s. biserică cântarea cu elevii.

Recursele ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial din *Bârșa* sunt a se înainta oficiului pprezbiteral din *Buteni* (Butyin) în termenul indicat.

avânt a se prezenta într-o Duminică ori sârbătoare în s. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Traian I. Magier*, protoprezbiter

—□—

2—3

Conform ordinului Ven. Consistor Nr. 541/65 B. 1909, să escrie concurs pentru parohia de *clasa III Iteu*, din protopopiatul Orășii-mari, cu termen de alegere *30 zile* dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1.) Dela 120 familii câte una vică bucate în naturalii sau în bani 2 cor. 50 fil. 2.) Dela 120 familii pentru răscumpărarea plugurilor și zilelor de lucru (de plug circa 40 plugari a 2 cor. și restul de zile de lucru a 40 fil.) circa 120 cor. 3.) Casa parohială cu două chilii, culină, cămară și supraedificată și grădină. 4.) Porțiune canonică de 12 jug. 391 □ cu venit real 240 cor. 5.) Stole: Botez 1 cor., Molitva la 40 zile 20 fil., Cununie 6 cor., Liturgie privată 1 cor., Maslu 5 cor., Prohod mic 2 cor., Prohod mare 4 cor., Stare la prohod 20 fil. câte una, Predica și iertăciuni 2 cor. 40 fil., Sfestanie 1 cor., Evangelia lui Lazar 1 cor., Deslegarea cea mare 2 cor. Pomenirea morților în postul cel mare 2 cor. de familie. Pomenirea morților în decursul anului 2 cor. de familie. Darea după pământ o va solvi alesul.

Ajutorul sperativ dela stat după calificatiunea alesului. Încât statul n'ar concurge cu întregire, alesul preot va primi din fondul preotesc un ajutor, după împrejurări.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, au să-și înainteze recursele isntruite conform regulamentului și adresate com. parohial din Iteu la oficiul protopopesic din Oradea-mare (Nagyvárad) în timpul indicat, având recurenții a să prezenta în vre-o Duminică ori sârbătoare în sf. biserică cu observarea §-lui 20 din Reg. spre a-și arăta dexteritatea în rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala*, protopop.

—□—

3—3

Licitațiune minuendă.

Conform concluzului Ven. Consistor diecezan din Arad pe baza planului și preliminarului de spese aprobate sub Nr. 285/909 să escrie concurs de licitațiune minuendă pentru zidirea de nou a bisericii gr. or. rom. din *Talpoș* în protoprezbit. B. Ineului cu prețul de exlamare 42,754 cor. 49 fil.

Licitațiunea se va ținea în *Talpoș* în 12/25 April, a. c. la 11 ore a. m. în școla confesională.

Înainte de începerea licitațiunii licitanții au să depună 10% din prețul de exlamare adevă 4275 cor. 49 fil. în bani gata sau în hârtii de valoare acceptabile.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitațiune se pot vedeă la oficiul parohial din *Talpoș*.

Contractul pentru întreprinzător e obligator îndată după subscriere, iar pentru comuna bisericăscă numai după aprobarea din partea Ven. Cosistor.

Comuna bisericăscă își rezervă dreptul de a angaja pe acel întreprinzător dintre reflectanți, în care va avea mai mare încredere.

Licitanții nu au dreptul de a pretinde nici un fel de spese pentru participarea la licitație.

Talpoș la 8/21 Martie 1909

George Popoviciu,

preș. com. paroh.

—□—

2—3